

Osobnosti Horných Zeleníc

Pavol VAJAJ (*1760 Kopčany †1838 Horné Zelenice). Bol ev. učiteľom a básnikom. Po štúdiách v roku 1783-1807 rektor na ev. škole v Príbovciach, od roku 1807 pôsobil v Horných Zeleniciach. Bol literárne rozhladený a autorsky činný učiteľ. Bol autorom latinskej príležitostnej poézie. Napísal tiež 2 dodnes zachované autobiografické rukopisné diela v biblickej češtine. V diele Príhody v pochtivé obcy Horňo-Zelenické roku 1809 vzniklé... spracoval autentické udalosti z obdobia napoleonských vojen počas francúzskeho ťaženia v máji až novembri 1809 a bezprostredný dopad na život slovenskej dediny. V spise Opis povodne... roku 1813 priblížil živelnú pohromu na Považí v auguste 1813. Obidve práce majú antikizujúci charakter a vyspelú formu.

Imrich Lauček (*1804 Horné Zelenice †1881 Tisovec-Rimavská Píla). Bol spisovateľ, prekladateľ, zberateľ a evanjelický farár. Ľudovú školu navštevoval na Myjave a Dolných Salibách. V rokoch 1816-17 študoval v Modre, 1817-20 na evanjelickom lýceu v Banskej Štiavnici, 1820-24 v Bratislave. V rokoch 1824-25 vychovávateľ v Szűgy, 1825-27 evanjelický kaplán u P. Jozeffyho v Tisovci, 1827-31 farár v Slavošovciach a v rokoch 1831-81 v Rimavskej Píle. V roku 1841 sa s K. Kuzmánym, M. M. Hodžom, C. Zochom, S. Tomášikom a S. Chalupkom zúčastnil na schôdzi, ktorá posudzovala Zpěvník evanjelický. I. Lauček bol zakladateľ a podporovateľ Matice slovenskej, slovenského ev. gymnázia v Revúcej, ochotníckeho divadla v L. Mikuláši, pomáhal Matejovi Hrebendovi pri zbieraní ľudových piesní a literárnych pamiatok. I. Lauček je autorom náboženských piesní, v odpisoch sa zachovali najznámejšie Pieseň o Siládim a Hadmážim, písal príležitostné básne, prekladal z antickej a nemeckej umeleckej literatúry a zápisy zo slovenskej, českej, poľskej, ruskej, a latinskej ľudovej a umelej poézie. Do Kollárových Spievaniak prispel historickými spevmi, ktoré sú cenným prameňom pre poznanie slovenskej literatúry.

Andrej Horislav Lanštiak (*1821 Liptovský Mikuláš, časť Palúdzka †1908 Siladice). Bol evanjelický farár, veršovec a cirkevný spisovateľ. V rokoch 1828-37 navštevoval základné školy v Liptovskom Mikuláši a v Gemeri, 1837-39 a 1840-43 študoval na evanjelickom lýceu v Levoči a v rokoch 1839-40 v Prešove. V rokoch 1843-44 študoval evanjelickú teológiu na univerzite v Halle (vysvätený v r. 1849). V rokoch 1846-48 bol evanjelickým kaplánom v Pešti a od roku 1850 až do roku 1905 bol farárom v Horných Zeleniciach. Od roku 1906 pôsobil ako farár v. v. v Siladiciach, kde aj zomrel.

Andrej Horislav Lanštiak bol popredným členom Ústavu reči a literatúry československej v Levoči a v Prešove, autor básne Ráno pod Kriváněm v almanachu Jitřenka (1840). Paradoxne v období príprav revolúcie v roku 1848 sa postavil proti iniciatíve slovenského národného hnutia. Vydal brožúru Štúrovčina, kde sa postavil proti koncepcii štúrovskej slovanskej kmeňovosti a zostával na pozíciách biblickej češtiny. Diskurz o tom vyvracali na pôde časopisu Orol tatranský evanjelickí intelektuáli L. Štúr, K. Braxatoris, O. Hodža a Š. Jančovič. V ďalšej brožúre názorovo nesúhlasil najmä s M. M. Hodžom a jeho spisom Dobruo slovo. V roku 1848 podpísal výzvu Jána Kollára na obnovu česko-slovenskej

jazykovej jednoty. A. H. Lanštiak bol autorom desiatok článkov do popredných evanjelických periodík ako Evanjelič, Ev. cirkevník, Korouhev na Sionu a iné.

Pavol Ferdinand Lanštiak (*1856 Horné Zelenice †1935 Horní Dubenky okr. Jihlava). Bol cirkevným spisovateľom a evanjelickým farárom. Bol synom A. H. Lanštiaka a bratom ev. farára Ľudovíta L. Jeho syn bol ev. farár Kristián L. a sudca Bohumil L.

Ľudovú školu navštevoval v Horných Zeleniciach a teológiu študoval v Bratislave. V roku 1878 bol vysvätený za kňaza. Od tohto roku bol vychovávateľom vo Vyšnom Kubíne v rokoch 1879-81 tamojším evanjelickým kaplánom. V rokoch 1881-83 pôsobil ako farár v Brezovej pod Bradlom. Uhorské úrady ho prenasledovali za spoluprácu s československým národným hnutím a prinútili odísť na Moravu. V rokoch 1883-1929 bol evanjelickým farárom v Horných Dubenkách. P. F. Lanštiak bol predsedom Evanjelickej matice a.v. a publikoval v Ev. cirkevníkovi a Cirkevných listoch.

Karol Drahotín Adamiš (*1813 Vrbovce †1849 Horné Zelenice). Bol publicista. Študoval v Modre, Bratislave a vo Viedni. Od roku 1836 bol evanjelickým farárom v Bukovci a od roku 1840 v Horných Zeleniciach. Počas svojho farárskeho pôsobenia v Bukovci dostal pochvalu od L. Štúra za vzornú a bohatú slovanskú knižnicu. Do Zpěvníka evangelického prispel siedmimi piesňami. So štúrovským a hurbanovským hnutím sa rozišiel po tom, čo sa dostal pod vplyv grófa K. Zaya. Vtedy vydal dve brožúry o interpretácii bojov o Úniu a sám napísal aj text proti Hurbanovej kritike svojich prekladov, čím sa definitívne rozlúčil so štúrovským hnutím. V roku 1848 vydal leták proti slovenskému povstaniu a sympatizoval s maďarským revolučným hnutím.

Július Adamiš (*1885 Senica †1971 Bratislava). Bol cirkevným historikom. Základnú školu absolvoval v Senici, v rokoch 1897-1901 študoval na evanjelickom lýceu, v rokoch 1901-1905 na evanjelickej teologickej akadémii v Bratislave, v rokoch 1905-06 bol kaplánom v Mezöberényi, v rokoch 1906-08 v Mokrej Lúke, v rokoch 1908-1911 v Horných Zeleniciach a najdlhšie, v rokoch 1911-1958 v Bratislave. V roku 1937 senior, 1941-46 lektor Slovenskej evanjelickej teologickej fakulty. V roku 1941 dostal na Evanjelickej bohosloveckej fakulte v Bratislave titul doctor honoris causa.

J. Adamiš v roku 1924 významne prispel k založeniu prvého samostatného slovenského evanjelického cirkevného zboru v Bratislave a bol aj jeho farárom. Redigoval zborový orgán Evanjelická Bratislava, prispieval článkami do Cirkevných listov, Stráži na Sione, Evanjelickom rode. Písal aj učebnice, spolupracoval na preklade Novej zmluvy (1924). Pokúsil sa o nábožensko-didaktickú drámu, sprístupňoval, komentoval a vydával cirkevné historické pramene a publikoval životopisy evanjelických kultúrnych dejateľov. Podľa odborných biografických prameňov bola najprínosnejšia jeho práca o živote slovenských študentov na bratislavskom evanjelickom lýceu (Myjava 1933).

Michal Potocký (*1912 Vysoká nad Uhom †1996 Piešťany). Bol farárom, náboženským publicistom a prekladateľom. Začal študovať na gymnáziu v Užhorode, neskôr v Ružomberku. V časopise Stanislavovské zvesti vyšli v 30. rokoch jeho prvé básne. V roku 1933 zmaturoval na Gymnáziu v Kláštore pod Znievom a v rokoch 1933-37 študoval filozofiu

v Krakove. Katolícku teológiu študoval v Chieri pri Turíne, neskôr pokračoval na Slovensku – v Banskej Bystrici a Ružomberku. Počas vojnového slovenského štátu bol aj učiteľom a katechetom v Levoči. Ako katechéta a v ďalších funkciách pôsobil po absolutóriu bohosloveckých fakúlt Piešťanoch, Spišskej Novej Vsi a Banskej Bystrici. Po násilnom zatvorení kláštorov pôsobil od roku 1957 ako farár v Kráľovej pri Senci. V rokoch 1964-67 pracoval v Dóme sv. Martina v Bratislave, od roku 1967 bol správcom farnosti v Dolných Voderadoch a od roku 1977 v Horných Zeleniciach. Po roku 1989 bol na odpočinku v Piešťanoch. Publikoval pomerne málo, napr. štúdiu Niekoľko významných postáv slovenských jezuitov.

Spracoval: MARTIN JURČO

Literatúra:

Encyklopédia slovenských spisovateľov. Bratislava : Obzor 1984.

Evanjelici v dejinách slovenskej kultúry. Zv. 1-3. Liptovský Mikuláš : Transcius 1997 a 2002.

Jurčo, M.: Pavel Vajaj – neznáma hornozelenická pýcha. Evanjelický posol spod Tatier. Roč. 102, 2002, č. 2, s. 6.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč 2000.

Paulíni, L.: Dejepis superintendencie nitrianskej dľa starých a novších prameňov. Sväzok 4. - Jasenová : Nákladom redakcie Cirkevných listov 1898.

Sedlák, I. (ed.) Dejiny slovenskej literatúry. Zv. 1-2. Bratislava : LIC a Matica slovenská 2009.

Slovenský biografický slovník, zv. I., III. a VI. Martin : Matica slovenská 1989, 1994.